

O'QUVCHILARDA TEXNOLOGIK KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA LOYIHA FAOLIYATINING METODIK AHAMIYATI

Qurbonmurotov Eldor Abdusaidovich

Termiz davlat pedagogika instituti

mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Maqolada texnologiya fanida loyiha faoliyatining metodik ahamiyati ochib beriladi. Loyiha faoliyati o'quvchining muammoni aniqlash, texnik yechim izlash, mahsulot yaratish, natijani taqdim etish va o'z faoliyatini baholash qobiliyatlarini rivojlantiruvchi jarayon sifatida talqin qilinadi.

Kalit so'zlar: loyiha faoliyati, texnologik kompetensiya, metodik ahamiyat, texnologiya darsi, amaliy natija, refleksiya

KIRISH

Loyiha faoliyati texnologiya fanining tabiiy metodik asosi hisoblanadi. Texnologik jarayon har doim ehtiyojni aniqlash, yechim izlash, vosita tanlash, mahsulot yaratish va sifatni baholashni o'z ichiga oladi. Dars jarayonida loyiha usuli qo'llanganda o'quvchi tayyor namuna ijrochisidan faol yaratuvchi subyektga aylanadi.

Texnologik kompetensiya loyiha faoliyatida kompleks shakllanadi. Bilim, ko'nikma, muloqot, xavfsizlik, mas'uliyat va refleksiya yagona amaliy vazifada birlashadi. Shu jihatdan loyiha faoliyati kompetensiyaviy ta'limning samarali mexanizmlaridan biri sanaladi.

ASOSIY QISM

Loyiha faoliyatining birinchi metodik ahamiyati o'quvchini muammoli vaziyatga kiritishidir. Oddiy "buyum tayyorlash" topshirig'i o'rniga "foydalanuvchi ehtiyojiga mos buyum yaratish" vazifasi qo'yilsa, o'quvchi tanlov qilishga, shartlarni aniqlashga va yechimni asoslashga majbur bo'ladi. Ikkinchi ahamiyat mustaqil rejalashtirishni rivojlantirish bilan bog'liq. O'quvchi material, asbob, vaqt, ketma-ketlik va xavfsizlik masalalarini oldindan belgilaydi. Rejalashtirish jarayoni texnologik tafakkurning asosiy ko'rsatkichi hisoblanadi.

Uchinchi ahamiyat amaliy harakatning ongli bajarilishida ko'rinadi. Loyiha jarayonida o'quvchi har bir operatsiyaning vazifasini tushunadi. Ishni bajarish faqat takrorlash emas, maqsadga muvofiq qarorlar majmuasiga aylanadi. To'rtinchi ahamiyat hamkorlik va kommunikativ kompetensiya bilan bog'liq. Guruh loyihasida o'quvchilar vazifalarni taqsimlaydi, kelishuvga erishadi, texnik fikrni asoslaydi va natijani birgalikda taqdim etadi. Bunday tajriba mehnat madaniyatini kuchaytiradi.

Beshinchi ahamiyat reflektiv baholashda namoyon bo'ladi. Loyiha yakunida o'quvchi tayyor mahsulotni, ish jarayonini, sarflangan resursni, yo'l qo'yilgan xatoni va takomillashtirish imkoniyatini tahlil qiladi. Refleksiya amaliy tajribani barqaror bilimga aylantiradi. Loyiha faoliyatini tashkil etishda o'qituvchi topshiriqni haddan tashqari soddalashtirmasligi kerak. Loyiha o'quvchi uchun real tanlov, qiyoslash va qaror qabul

qilish maydonini yaratishi lozim. Shu bilan birga xavfsizlik, resurs va vaqt cheklovlari aniq belgilanishi zarur.

Loyiha faoliyati metodik jihatdan o'quvchining qiziqishini harakatga aylantiradi. Oddiy qiziqish barqaror kompetensiyaga aylanishi uchun o'quvchi real vazifa bilan ishlashi, muammoni mustaqil ko'rishi va o'z yechimini sinab ko'rishi kerak. Texnologiya darsida loyiha topshiriqlari yosh xususiyatiga mos bo'lishi zarur. Kichik sinflarda loyiha qisqa, materiallar oddiy, tanlovlar cheklangan bo'lishi mumkin. Yuqori sinflarda loyiha bosqichlari murakkablashadi, hujjatlashtirish, hisob-kitob va taqdimot talablari kuchayadi.

Loyiha faoliyati o'qituvchi uchun ham metodik imkoniyat yaratadi. U o'quvchini dars davomida kuzatadi, qaysi bosqichda yordam kerakligini aniqlaydi, o'z vaqtida savol beradi va xavfsizlikni nazorat qiladi. Shunday qilib, loyiha diagnostik vazifani ham bajaradi. Kasbiy yo'nalganlik loyiha faoliyatida tabiiy rivojlanadi. O'quvchi dizayner, konstruktor, texnolog, ustachi yoki taqdimotchi rolini sinab ko'radi. Bu rollar kasbga oid tasavvurni amaliy tajriba bilan boyitadi.

Loyiha natijasining himoyasi alohida metodik bosqich sifatida qaralishi lozim. Himoya jarayonida o'quvchi mahsulot vazifasi, tanlangan material, bajarish ketma-ketligi, xato va takomillashtirish haqida fikr bildiradi. Bunday nutq texnologik tafakkurni tashqi ifodaga chiqaradi. Loyiha faoliyatining samarasi baholash mezonlari bilan mustahkamlanadi. Agar rejalashtirish, xavfsizlik, ijodiy yechim va refleksiya baholanmasa, loyiha oddiy amaliy ishga yaqinlashib qoladi.

XULOSA

Loyiha faoliyati texnologik kompetensiyalarni shakllantirishda muhim metodik ahamiyatga ega. U o'quvchini muammoni anglash, rejalashtirish, amaliy bajarish, hamkorlik qilish va reflektiv baholash jarayoniga jalb etadi. Texnologiya darslarida loyiha metodidan samarali foydalanish uchun topshiriqlar hayotiy kontekstga ega, fanlararo mazmun bilan boyitilgan va ko'p mezonli baholashga mos bo'lishi kerak.

ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ-637-son. 2020-yil 23-sentabr.
2. UNESCO. Global Education Monitoring Report 2023: Technology in Education: A Tool on Whose Terms? Paris: UNESCO, 2023.
3. OECD. OECD Learning Compass 2030: A Series of Concept Notes. Paris: OECD Publishing, 2019.
4. International Technology and Engineering Educators Association. Standards for Technological and Engineering Literacy. Reston, VA: ITEEA, 2020.
5. Dewey J. Experience and Education. New York: Macmillan, 1938.
6. Kilpatrick W.H. The Project Method. Teachers College Record, 1918, 19(4), 319–335.

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS

7. Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.

8. Kolb D.A. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1984.

